

Gramatické vlastnosti verbálních prefixů

2 typy prefixů: **interní** a **externí**

interní: ohraničují událost popisovanou slovesem

externí: modifikují kvantitativní vlastnosti a) objektu slovesa, b) události popisované slovesem

(1) Interní prefixy: kompozicionální vs. lexikalizované struktury

do -plout	do-hodit ,zprostředkovat‘
na -lepit	na-být ,získat‘
nad -zvednout	nad-bíhat ,podlézat‘
ob -točit šátek kolem hlavy	ob-šlehnout ,okopírovat‘
od -nést	od-platit ,pomstít se‘
po -sypat	po-jít ,zemřít‘
pod -sunout	pod-vést ,zradit‘
pro -skočit oknem/ skrz okno	pro-pást ,ztratit‘
před -stoupit	před-určit ,predestinovat‘
pře -skočit plot/ přes plot	pře-svědčit ,získat‘
při -plavat k/do přístavu	při-znat ,odhalit‘
roz -prchnout se do stran	roze-znat ,identifikovat‘
se -skočit	se-hnat ,opatřit‘
u -vázat	u-razit ,pohanit‘
v -ložit dřevo do kamen	v-trhnout ,udělat invazi‘
vy -táhnout auto z příkopu	vy-běhat ,získat‘
vz -létnout z letiště	vz-křísit ,obnovit‘
z -lézat	z-demolovat ‘zničit‘
za -nést	za-říznout ,usmrtit‘

(2) Externí prefixy

na-péct housky/housek/maso/*housku	kumulativní
po-vy-hazovat hosty/mládež/*hosta z-u-lámat větve/*větev	distributivní
po-od-plout kousek/*daleko při-za-bít /*při-zabítý	atenuativní
před-na-stavit, do-psat	
na-běhat se, za-zpívat si, pře-spat se, roz-pršet se	

(3) Dvojitá prefixace

po-roz-bíj-et, po-vy-tahovat

*ob-roz-, *vz-na-, *nad-pod-, *vy-před-

z-pře-házet, z-u-lámat

po-od-stoupit, po-vy-táhnout, po-od-plout

*po-při-stoupit, *po-při-táhnout,
*po-při-plout

(4) Syntaktické okolí

vysedět důlek v křesle
rozesmát diváky
uspat dítě

*sedět důlek v křesle
*smát diváky
*spát dítě

Petr napsal knihu/*napsal
Petr seskočil doů/*seskočil

Petr psal knihu/psal
Petr skočil dolů/skočil

(5) Vid

perfektivizace

sekundární impf.

psát – podepsat
dělat – obdělávat
číst - načíst
lepit – oblépovat
kreslit – překreslovat

podepisovat
obdělávat
načítat
oblépovat
překreslovat

psávat vs. podepisovat, dělávat vs. obdělávat, lepívat vs. oblépovat, kreslívat vs. překreslovat